

Hva er en meditativ erkjennelsevei?

Ordet "meditasjon" er blitt populært. I de siste årtier har der gått en bølge av "meditasjon" over Europa og Amerika. Hva er grunnen til at så mange mennesker har følt en tiltrekning og en forhåpning i denne retning? – Der kan vel være mangt og meget i vår sivilisasjon som skaper et vakuum i det indre, og hvor man begynner å lengte etter ny styrke og sikkerhet.

De overveldende mange flimrende, kaotiske inntrykk i storbylivet: trafikkens vrimmel, TV, reklamens angrep på sansene fører til en overmetning av ubearbejdede, forvirrede inntrykk. Hva gjør mennesket med alt dette? Et behov for indre ro, et indre sikkert felt som holder likevekt med det som stormer på utenfra, begynner å melde seg.

Det økonomisk-politiske livs struktur som virker i retning av å gjøre folkemengden til passive konsumenter, utfordrer etterhvert et indre, kanskje diffust krav om egen skapende virksomhet. Det hektiske sosiale press i konkurransesamfunnet, som hele tiden krever økte ydelser med egosentriske formål, kan komme til å utløse en lengsel etter endelig en gang å kunne la alt dette ligge, å kunne snu opp ned på hele livsinstillingen.

Man kan føle seg mer og mer innestengt i en eller annen sosial "rolle", i en eller annen snever rutineposisjon. Er det ikke mulig å komme til en radikal bevissthetsutvidelse, til erfaring av helt nye dimensjoner av virkeligheten?

Opplysningstilstanden innenfor de forskjellige videnskapsgrener når det gjelder å beskrive hva mennesket er, virker i samme retning. I "Zeitschrift für Religions- und Geistesgeschichte" 10. årg., 1958, 3. hefte (utgitt på grunnlag av et internasjonalt samarbeid mellom professorer ved en rekke universiteter i Europa og Amerika, Verlag Brill, Köln) uttalte professor dr. Wolfgang E. Kretschmer (sønn av den berømte Kretschmer) følgende:

"Fremdeles står medisinsens positivisme overfor teologiens dogmatikk. Mens den første stadig mer påtrengende blir stillet overfor "vesenets" problem, må den annen – hvis den ikke skal tørke inn – åpne seg for den naturlige og altså også den sjelelige virkelighets rikdom. Denne eiendommelige sammenfiltrering av den antropologiske problematikk lar seg klarest påvise ut fra meditasjon, og kommer også på den måte best frem til en fruktbar løsning. I fremtiden må den religionsvidenskapelige og den medisinsk-psykologiske forskning forenes for å kunne la den syntese av pedagogikk og terapi som er mulig i meditasjonen, bli virksom til beste for samfunnet. For det gjelder på ethvert område av menneskeføring – hvorledes man enn vil beskrive det begrepsmessig – fornyelsen av den gamle Adam, av Antropos (mennesket)".

Alt det vi her har nevnt, kan ligge til grunn for en øket interesse for meditasjon. Men begynner vi så nærmere å undersøke det som tilbys og som praktiseres under merket "meditasjon", – støter vi fort på de mest forskjelligartete fenomener. Vi finner f.eks. former av gymnastiske øvelser med åndedrettsrytmisering forbundet med tanker fra Bhagavadgita i mange variasjoner i forskjellige yogaskoler, vi finner såkalt "transcendental meditasjon" med bruk av sanskritmantrams uten noenslags konsentrasjon eller indre anstrengelse med løfte om snar og lettvinnt adgang til de høyeste åndelige plan, – eller vi finner den "autogene trening", eller ordet "meditasjon" forbundet med bruk av hallusinogene stoffer (LSD, psilocybin, mescaline, cannabis etc.) forbundet med f.eks. en ritualisert, til det ugjenkjennelige forvrengt "utgave" av den tibetaniske dødsbok (praktisert såvel i New York, København som i Oslo).

Det er derfor en høyst broget jungel ordet "meditasjon" peker mot. Men selv om forvirringen er stor på overflaten, kan der ligge et berettiget behov i bakgrunnen.

Tar vi utgangspunkt i det moderne menneskes livssituasjon, er der utvilsomt en nødvendighet å komme til indre ro. Men da er det ikke tilstrekkelig bare med avslappet hvile på en sofa eller en badestrand. Det må være en indre ro fylt av styrke og klarhet. Og den når man ikke frem til bare ved å sitte stille. For straks begynner tankene en forvirret dans, uløste livsproblemer trenger seg frem. Selv om kroppen befinner seg i ro, kan sjelens krefter i tanke, følelse og vilje bølge i kaotisk disharmoni.

En enkel tankekontrolløvelse kan avsløre meget. Den kan også åpne nye muligheter: Etter å ha iaktatt hvorledes tankene svirret uten kontroll, beslutter man seg til f.eks. i det minste i fem minutter å samle tankene om en enkel gjenstand som en kniv, en blyant, en stol. Til denne første tankekontrolløvelse er det best å velge en enklest mulig sak, fordi det her ikke gjelder å trenge inn til dypere sjikt av virkeligheten, men ganske enkelt å kontrollere sine egne tanker. Det gjelder da i fem minutter utelukkende å ha tanker som saklig logisk hører til den gjenstand man har valgt. Man spør seg selv f.eks.: Hvilken farge og form har den? Hvilken funksjon? Hvilket materiale er den laget av? Hvorledes er den fremstilt? Hva er det spesielle for akkurat denne gjenstand til forskjell fra lignende nært beslektede? (Etc.)

Man vil da fort erfare at det er langt vanskeligere enn man først trodde. Nettopp idet man konsentrerer seg om de saklige tanker, kan det hende at helt andre tanker stormer frem med forbausende kraft. Allerede dette er en viktig erfaring. Man iakttar hvor l i t e n kontroll man faktisk foreløpig har over sine tanker, og hvor sterk tendensen er til å følge de tilfeldige innskydelser. Men kontrollkraften kan øves opp ved at man uførtroddent gjentar denne lille øvelse hver dag fem minutter i en hel måned. (Gjenstanden kan være den samme hele tiden, eller eventuelt kan man velge andre. Det er tankekraften som er det avgjørende.) Gjentakelsen av øvelsen gjennom et lengre tidsrom, minst en måned, er vesentlig. Såsom en muskel ikke forsterkes merkbart ved en enkelt øvelse, men kan forsterkes betydelig ved gjentakelse av samme øvelse, – så er det også her mulig å forsterke den våkne saklig førende kraft i tenkningen ved gjentatt øvelse. En betingelse er avslappet ro under øvelsen. Enhver unødvendig muskerstramning under øvelsen betyr en avledning. Viljen skal her ikke inn i musklene. Det er tenkningens konsentrasjonskraft som skal forsterkes.

Den passive innstilling i tenkningen, hvor man ønsker å la seg lede, er meget alminnelig. Man vil ha noe å støtte seg til, vil bli båret og ført av noe annet. En god del indre treghet må derfor overvinnnes. Denne evnen som her øves, henger også intimt sammen med evnen til å få den rette tanke i rette øyeblikk. Jo svakere den selvstendige tankekonsentrasjonskraft er, jo mer vil man ha en tendens til å komme for sent på den rette tanke – esprit d'escalier. Virkningene av en øvelse kan dukke opp også på et helt annet sted i sjel livet.

En annen viktig iakttagelse man kan gjøre, er en viss svakhet i å overføre en "beslutning" til en faktisk handling. Hos noen er denne svakhet så tydelig at man kan tale om en sykkelig tilstand. Man skal til å gjøre noe, der er ingen fornuftige grunner til å unnlate å gjøre det man har "besluttet". Og allikevel uteblir handlingen. Det er som om viljen er delvis lammet. Men man behøver ikke å bli stående ved de desidert sykelige tilfeller. Man kan spørre seg selv: Hvor meget av dine handlinger i dagens løp foregår ut fra ditt eget frie initiativ, og hvor meget ruller av sted rutinemessig i en innarbeidet vanestrøm, båret av en sosial struktur som så å si leder en på veien skritt for skritt? Vi vil ikke hermed ha sagt noe nedsettende om innarbeidete vaner og om sosiale plikter. Det er alt en selvfølgelig livsnødvendighet. Men spørsmålet er bare: Hvor sterk er evnen til det helt frie initiativ og til å føre beslutninger over i handling også der hvor ingen innarbeidete vaner og ingen nødvendige sosiale forpliktelser fremkaller handlingene?

En enkel liten viljesøvelse kan her bety meget. Man beslutter seg til å foreta en ganske liten handling på et bestemt klokkeslett i morgen, noe som man ikke ville gjøre vanemessig, og som sikkert ingen sosiale forpliktelser foranlediger en til å gjøre. Det er også viktig at man s e l v finner på den lille handling. Så kommer tidspunktet. Man besinner seg på beslutningen, utfører handlingen og kjenner betydningen av det selvstendige initiativ som virkelig gjøres. – Noen vil til sin forbauselse oppdage at de rett og slett glemmer å gjøre det. En viktig iakttagelse: Så svak var altså den selvstendige viljeskraft – foreløpig. Øvelsen må gjentas mangfoldige ganger for å kunne føre til virkelig forsterkning – f.eks. hver dag en hel måned. Øvelsen er liten og uanselig. Men av et lite frø kan der, – hvis det har den rette kvalitet og får de rette livsbetingelser, – vokse frem et mektig eketre.

En avgjørende vekstbetingelse for de sjelskrefter som her øves i tenkning og vilje, er indre ro. Ro blir av og til forvekslet med slapp passivitet, flegmatisk likegyldighet. Her menes en våken, aktiv ro, hvor sanseintrykk og følelser blir dypere og sterkere enn før, men hvor man ikke lar seg "rive med". Det kan synes å være en selv-motsigelse. Blir ikke et kontrollert følelsesliv nettopp et neddempet, forflatet, avkjølet følelsesliv? Må ikke følelsene få utfolde seg i sin spontane kraft og fylde, hvis de skal beholde sin rikdom og dybde? Nei, så lenge følelsene bare raser ut, er de bestemt av øyeblikkets inntrykk og av det instinktive driftsliv. De har da en styrke og fylde i seg, som er den eneste mange mennesker kjenner. Men denne sterke fylde har noe grovt, unyansert og overfladisk i seg. I den indre aktive ro der her er tale om, begynner sanseintrykkene og følelsene å fordypes nettopp fordi man ikke lar seg rive med av den. Når der inntreer stillhet i det indre, slutter følelseslivet å "mase", det begynner i stedet for å "tale". Fryktsomhet, engstelighet, mistenksomhet, begjærighet, ærgjerrighet, forfengelighet er følelser som "river med" og som "maser" slik at sakens kvaliteter forsvinner. I den indre ro blir følelsene etterhvert organer som gjør at man kan oppfatte mer av verden. Denne indre stillhet, ro, er en kraftkilde som kan finnes og som kan gjennomstrømme hele legemet, fra hjertet og like ut i fingerspissene.

I disse enkle øvelser av den saklige, kontrollerte tenkning, av viljens initiativkraft, av følelsens ro og dybde blir det vanlige sjel liv harmonisert og styrket. Det danner det nødvendige grunnlag for en videregående meditasjonsvei som fører til en radikal bevissthetsutvidelse, hvor sovende, latente krefter kan vekkes til virksomhet.

En forandring av bevisstheten slik at paranormale fenomener dukker opp, kan frembringes både ved kjemiske midler (de hallusinogene stoffer), ved suggestiv, hypnotisk påvirkning eller ved andre ytre midler. Man kommer i så fall inn i et kaotisk felt, hvor man er prisgitt alle slags illusjoner eller også ofte prisgitt et annet menneskes maktbegjær.

Den vei som her beskrives, sikter ikke på å fremkalle paranormale sensasjoner og benytter ikke slike ytre midler. Det gjelder en real bevissthetsutvidelse til en dypere erkjennelse av virkeligheten. Sannhetsspørsmålet og den individuelle frihet og selvstendighet er derfor primaere på hvert eneste skritt av denne meditasjonsvei.

En slik meditativ erkjennelsesvei har Rudolf Steiner skildret utførlig i sine skrifter og foredrag. En bevissthetsutvidende meditasjon, som vekker sovende krefter i tenkningen kan antydes i det følgende:

Man forestiller seg at man er i en skog om natten. Man er helt omgitt av mørket og ser ingenting. Nu lar man en svak morgendemring komme, det sorte mørket går over i gråtoner, der skimtes utydelige formasjoner hvor der er trær, fjell eller en hytte. Man lar det lysne gradvis inntil alle farvenyanser og former kommer til syne i fullt dagslys. Lyset lar alle ting vise seg som de er. – Ved siden av dette stiller man en sosial situasjon med mange komplikasjoner. Konflikten synes å være nær sagt uløselig. Nu forestiller man seg at all saklig tenkning tier. Situasjonen er fullstendig absurd. Så lar man langsomt den saklige tenkning oppklare situasjonen, slik at den blir gjennomskiktig. Man ser sammenhengene. I lys av tenkningen kommer alt frem slik det egentlig er. – Nu føyer man disse to billedene sammen, et situasjonsbilde hvor det ytre lys trer frem, og så et situasjonsbilde hvor det "indre lys" i tenkningen virker. Og så lar man disse forberedende situasjonsbilleder munne ut i en symbolsk setning:

I lyset lever strømmende visdom.

All indre kraft samles nu i det som kan leve i disse tanker. Å kunne leve, dvele, "ånede" konsentrert i slike tanker er et eksempel på meditasjon. Den nevnte meditasjonssetning er utformet av Rudolf Steiner. Den har et fortettet liv av krefter i seg. Men det kommer ikke frem automatisk. Den enkelte som vil benytte seg av den hjelp som en slik utformet meditasjonssetning er, må selv foreta den indre konsentrasjon, den indre anstrengelse og oppbygning, – må selv vekke det indre liv, som i virkeligheten sover skjult i alle menneskers tenkning. Det krever full innsats i selve meditasjonens øyeblikk, men er samtidig helt fjernt fra det forsert pressende. Det personlige, altfor personlige, må for en stund tie stille.. Begjær etter et eller annet "resultat", en eller annen sensasjonell "opplevelse" formørker situasjonen. Hemmeligheten i det meditative liv er den helhjertete innsats uten det personlige begjær: den begjærløse våkne interesse som åpner seg for det overpersonlige åndelige som lever i mennesket og hele verden.

Meditasjon i denne betydning kan bli en kraftkilde som sprer lys og varme ut i alle dagens livssituasjoner. Alt hva man gjør i løpet av dagen, får et nytt perspektiv. Det foregår med en bakgrunn som gir det ny mening. Det betyr ikke at man skal gå og halvmeditere hele dagen. Tvertimot, det ville være en misforståelse som fører til usunne tilstander. Meditasjonene trenger sine korte tidsrom, hvor man helt vier seg til dem. Men så er det en tydelig bevisst grense både før og etter meditasjonen overfor det vanlige arbeid. Likevel stråler der i dypet av ens vesen kraft fra meditasjonskilden inn i hele dagens og nattens liv.

På hvilket sted i sjelen foregår meditasjonen? Spørsmålet kan synes å være absurd. Men i overført betydning kan man godt peke på et "sted" i det sjelelige hvor meditasjonen foregår. Vi kan gjøre det tydeligere ved følgende tankegang:

I løpet av dagen er tanke, følelse og vilje for det meste utadrettet mot forskjellige gjøremål. Vi sikter da hele tiden på konkrete oppgaver, saker som skal utføres, små og store problemer som skal løses, og vi når her frem til en stor grad av effektivitet. Vi kan gjøre mange feil, men blir straks eller noe senere korrigert av verdens lovmessigheter, inntil vi gjør det bedre. Slik blir vi kontrollert, støttet, båret i den utadrettede tenkning, følelse og vilje. Dermed får det hele et visst sikkert, objektivt preg. – Men så legger vi oss en stund på en sofa. Med en gang løper tankene av sted ukontrollert og sviver bort i de mest vilkårlige formasjoner. Det kan gå over i rene drømmerier, og så sovner vi kanskje. Den innadrettede tenkning og følelse har en tendens til å være helt personlig, vilkårlig, subjektiv. Det som foregår der på sofaen er så å si bare privatsak, synes man. – Hvor er nu det sted meditasjonen foregår? Midt mellom disse to vanlige tilstander. Tanke, følelse og vilje er i meditasjonen ikke utadrettet mot bestemte gjøremål. Men de forsvinner heller ikke innover i de personlige drømmerier på vei til søvntilstanden. Uten å være utadrettet og støttet av den ytre verdens lovmessigheter beholdes full klarhet, våkenhet, ja man er i meditasjonen mer våken enn ellers. Man er innadrettet, ikke innover i den personlige vilkårlighet, men innover i en ny, ellers upåaktet dimensjon av virkeligheten, i det rent åndelige. – Hver gang man våkner og hver gang man om aftenen sovner, og ellers også flere ganger i løpet av dagen, passerer man egentlig gang på gang raskt forbi meditasjonens sted. Men man passerer så fort forbi, at man ikke legger merke til stedets muligheter. Det er på dette sted man kan finne nye dimensjoner i hele tilværelsen.

En meditasjon kan være energisk og "riktig" gjennomført og allikevel føre til sterke ensidigheter, hvis den ikke blir forbundet med en annen meditasjon som sammen med den første utgjør en helhet. – Hva er f.eks. noe av den vesentlige retning i den beskrevne meditasjon om lyset? Den enkelte løfter seg opp til noe overpersonlig, allmentmenneskelig, en åndelig verden som raker ut over hverdagens små og store problemer og bekymringer. En ensidighet kunne her være at man ut fra det man opplevet i meditasjonens intense øyeblikk

ville se ned på alt dette smått hverdagslige som om det var noe mindreverdig og betydningsløst. Her blir da en annen art meditasjon aktuell, som på en måte er polart motsatt av den førstnevnte.

Man tar nu for seg en situasjon i ens eget liv og prøver å se den helt tydelig i alle enkeltheter. Det er viktig at man ikke ser den abstrakt, så å si i en grå silhuett. Den skal være så farverik og livaktig som da det skjedde. Da man stod oppe i situasjonen var man kanskje sterkt emosjonelt engasjert. Nu gjelder det i denne meditasjon å betrakte det samme, like livaktig som da det skjedde, men sett utenfra, ovenfra. Med samme rolige blick som om det gjaldt en helt annen person, forsøker man å belyse situasjonen, slik at det vesentlige kommer frem, og det uvesentlige trer til side. Det gjelder å gjennomføre dette med full styrke i ca. 5-10 minutter. Man kan velge ut en situasjon man har stått i den siste dagen, eller man kan velge en situasjon man stod i for lenge siden. Det viktige er den objektiviserende kraft, det objektiviserende lys som her gjennomtrenger et stykke av ens egen personlige eksistens. Som overalt ellers i livet finnes der naturligvis også her ensidigheter man kan falle ned i, både det å ville gå lettvent unnskyldende forbi egne svakheter, feiltagelser og skadelige handlinger, eller det å grave seg ned i de mest knusende selvbebreidelser. – Det avgjørende er den objektive interesse å få frem det vesentlige som faktisk skjedde, og det erkjennelseslys som dermed skinner ned i (det som før var) et tåket og formørket viljes- og følelivesliv.

Sammenlignet med den første meditasjon (om lyset) er det her noe annet som foregår og øves. I den første vekkes aktivitet i tenkningen, mer vilje enn vanlig kommer til virksomhet i tenkningen, mer liv begynner å utfolde seg i tenkningen. I den annen stråler tenkningens lys ned i ens personlige viljessfære. Slik supplerer disse to øvelser hverandre. De forsterker og utfyller hverandre. De virker begge i retning av en bevissthetsutvidelse. Tenkning, følelse og vilje begynner å bli iakttagelsesorganer for å oppfatte mer av verdens virkelige vesen.

Alle de øvelser som her er antydnet, er begynnelsen til en vei, hvor nye øvelser kan komme til, som betyr nye skritt i en menneskelig utvikling. Men er da ikke livet selv (uten noen meditasjonsøvelser også) en utviklingsvei som fører til menneskelig vekst og modning? Livet selv er i høy grad en skole og utviklingsvei. Ubevisst og utilsiktet går man gjennom prøvelser på livsveien, hvor sjelens krefter langsomt forsterkes og utdypes. Der er neppe noe i en mediativ skoleringsvei som prinsipielt sett ikke også skulle kunne utvikles direkte gjennom livets gang i arbeid, sorg og glede, gjennom sosiale konflikter og løsninger, gjennom sykdom, nederlag og seire.

Det som kommer til ved en mediativ skoleringsvei, er at man f.eks. har iaktatt sin livssituasjon og har sagt til seg selv: "Hittil har du latt deg føre instinktivt, halvdrømmende av sted på livets vei. Nu er det på tide at du selv overtar litt av styringen. Gjennom barndom og ungdomstid er dine sjelekrefter blitt utviklet så å si av seg selv ved livets gang og oppgaver. Nu er tiden inne til selv bevisst å ta fatt på å harmonisere og forsterke tenkning, følelse og vilje. Nu er tiden inne til å vekke de sovende erkjennelseskrefter."

Når kan en slik mediativ erkjennelsesvei bli aktuell? Det er en helt ut individuelt forskjellig sak. Det kan skje ved en stillferdig selvbesinnelse, hvor man overskuer sin livssituasjon, og ser at dette nu er aktuelt og nødvendig. Eller det kan skje ved en mer dramatisk hendelse, en sykdom, et sosialt nederlag, en knusende skuffelse, hvor noe man hele livet har hatt tillit til plutselig er blitt avslørt som illusjonært. Og så ser man i et glimt: "Nu kan du ikke leve lenger uten at noe dypt inngripende gjøres. Du må ta fatt øyeblikkelig."

Der kan også være mange anderledes formete livssituasjoner som gjør meditasjon aktuell. Men der må egentlig alltid være et eller annet slikt individuelt aktualiseringspunkt som fører til meditasjon. Da først vil den få tilstrekkelig kraft, avgjørende styrke, intensitet. Da først kan den bli en ny uuttømmelig livskilde. – Uten dette livsalvor vil meditasjonen bare være et (kraftløst) påfunn, et tilfeldig innslag som ikke fører til noe, enten det har vært nysgjerrighet, sensasjonstrang eller andre like svake forutsetninger som gjorde at man en stund "forsøkte meditasjon".

Den meditative erkjennelsesvei har mange trinn og grader. Der er forskjelligartete krefter og evner som litt etter litt utvikles. En vesentlig side er den sikre kontinuitet i bevissthetsutviklingen. Utgangspunktet er sikkerhet i den logiske tenkning og konkret forbindelse med den sosiale livssituasjon man står i, bygget på vanlig sanseerfaring og tenkning. Gradvis kommer så nye muligheter til, nye bevissthetsfelter åpner seg. Men hele tiden knyttes den kontinuerlige forbindelse til utgangspunktet. Derved kan illusjons- og suggesjonskilder og eventuelle andre tendenser til flukt fra virkeligheten avsløres og overvinnes. Denne gradvise utvidelse og fordypelse kan beskrives slik, at der først dannes et foreløbig midtpunkt i hoderegionen. På et senere stadium dannes midtpunktet i hjerteregionen. Man begynner i det sikre felt i tenkningen og erobrer gradvis de dypere liggende områder. Derved skapes kontinuiteten, og sammenhengen med den virkelighet man står inne i, blir ikke brutt ved et eller annet kunstig inngrep eller ved ekskapistisk svermeri. I sin bok "Hvorledes oppnår man kunnskap om de høyere verdener" sier Rudolf Steiner om dette: "Det begynner med noe ganske enkelt, som fremfor alt er egnet til å fordype og inderliggjøre hodets forstandige og fornuftige tenkning. Denne tenkning blir derved

gjort fri og uavhengig av alle sanseintrykk og sanseerfaringer. Den blir på en måte sammenfattet i et punkt som mennesket helt har herredømme over. Derved blir det skapt et foreløbig midtpunkt -. Dette midtpunkt er til å begynne med ennå ikke i hjerteregionen, men i hodet. – Bare en slik åndsskolering vil føre til et gunstig resultat, som først skaper dette midtpunkt. Hvis midtpunktet blir lagt til hjerteregionen straks fra begynnelsen, kunne den som er på vei til å bli klarsynt, ganske visst få noen innblikk i de høyere verdener, men han ville ikke få en riktig innsikt i sammenhengen mellom disse høyere verdener og vår sanseverden. Og dette er en ubetinget nødvendighet for mennesket på det nuværende trinn i verdensutviklingen. Den klarsynte skal ikke bli en svermer. Han må beholde fast grunn under føttene."

I den klassiske yoga for over 2300 år siden og også i de fleste former for videregående yoga i våre dager er denne veien omvendt. Ved forskjellige forholdsregler søkte man å vekke den "sovende kundalini" i "muladhara chakra", det vil si de sovende guddommelige livssjelekrefter i regionen nederst i ryggraden. Derfra skulle så denne "kundalini" stige oppover, inntil fullendelsen finner sted, idet den når hoderegionen. Denne gamle yogavei forutsetter helt andre livsforhold enn de moderne vesterlandske. Den forutsetter også at man for et lengre tidsrom trekker seg helt bort fra det ytre praktiske, sosiale liv, og den forutsetter et ekstremt autoritetsforhold fra elevens side overfor læreren (guruen), noe som ikke mer er i samklang med det utviklingsstadium menneskeheten nå er kommet til med en selvstendig, fri, jeg-bevissthet. Hvor sterkt dette autoritetsforhold blir betonet også av mange yogapraktiserende helt opp i dette århundre, får man et inntrykk av ved følgende uttalelse av Sri Aurobindo, "Den integrale yoga", side 9):

"For det første avgjørende vendepunkt i mitt liv kan jeg takke et menneske, som med hensyn til intelligens, oppdragelse og anlegg stod langt under meg selv, og som spirituelt sett ikke på noen måte var fullkommen eller fremragende. – Men da jeg merket en kraft bak ham, og da jeg hadde besluttet meg til å be ham om hjelp, overgav jeg meg helt i hans hender og fulgte hans ledelse med automatisk passivitet."

Et slikt autoritetsforhold vil være fullstendig malplassert for et selvstendig, vesterlandsk menneske og vil i den moderne sosiale samfunnsstruktur føre til store illusjoner. Enda mer illusjonspreget er situasjonen, når man tildekker, bagatelliserer eller benekter dette autoritetsforhold, men samtidig opprettholder en meditasjonspraksis med en struktur som helt er basert på en annen kultursammenheng, og som i sine konsekvenser for å kunne føre frem, forutsetter at man har denne kultursammenheng og det nevnte autoritetsforhold. I Europa og Amerika finnes der for tiden mange slike ugjennomførte bruddstykker av en meditasjonspraksis som er helt malplassert.

Den moderne tids situasjon krever noe meget mer enn en konservering eller en maskert gjenoppvarming av løse bruddstykker av den storslagne klassiske yogavei. Der trenges en fullstendig omsnuing, en videreutviklet metamorfose ut fra vår tids livsforhold. Det beste som er vunnet i den vesterlandske, naturvidenskapelige kultur, Individuell frihet og saklig logisk klarhet, blir ikke vraket, men ført et skritt videre til gradvis utvikling av bevisstheten. Og det står hele tiden midt i den nuværende kultursituasjon slik at nye muligheter åpnes til å klare de oppgaver som foreligger.

Førsteutgave:

Libra, Oslo 1972/1

Versjon av:

07.05.2010

www.joergensmit.org er webadressen til material av og om Jørgen Smit.
Biografisk material, utgivelser, foredrag, arbeidsplasser o.s.v. utgitt av Rembert Biemond

